

Nr 415.

Av herrar **Andersson** i Rasjön och **Fast**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 39, angående förbättrad förlossningsvård samt anordnande av s. k. förebyggande mödra- och barnavård.

I proposition nr 39 har framlagts en rad förslag, syftande till förbättrad förlossningsvård samt anordnande av förebyggande mödra- och barnavård. Sålunda föreslås bl. a. utbyggnad av den slutna barnbördsvården, omorganisation av den öppna och vidgat samarbete mellan dessa båda vårdgrenar. Vad särskilt angår förslagen rörande den slutna barnbördsvården torde emellertid vissa ändringar vara motiverade, särskilt i vad avser statens bidrag till inrättande och drift av härför avsedda anstalter.

Det statliga driftbidraget skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag utgå med 2 kr. per dag till av landsting m. fl. drivet barnbördshus, barnbördsavdelning, förlossningshem, förlossningsrum hos barnmorska eller s. k. väntehem, under förutsättning dock att vårdavgiften å allmän sal utgör högst 1 kr. per dag. Beträffande de mindre barnbördsanstalterna torde mot denna begränsning av vårdavgiften några invändningar ej kunna göras, men i fråga om barnbördshus samt barnbördsavdelningar vid lasarett och sjukstugor ställer sig saken annorlunda.

I det av Svenska landstingsförbundet avgivna yttrandet över det befolkningskommissionens förslag, som legat till grund för propositionen, har vitsordats, att nämnda anstalter äro synnerligen dyrbara i drift. Landstingen hava på den grund i regel ansett sig böra uttaga väsentligt högre avgifter å barnbördsavdelningar än å övriga lasarettavdelningar. En avgift å barnbördsavdelning (barnbördshus) om 4 kr. eller däröver per dag har sålunda icke varit ovanlig. Trots detta hava platserna å hithörande anstalter varit livligt eftersökta, och möjligheterna till förlossning i hemmet hava i motsvarande mindre grad utnyttjats. Vid ett godtagande av det föreliggande förslaget skulle landstingen för en dylik plats kunna beräkna en inkomst om allenast 3 kr. per dag, varför deras kostnader för den slutna barnbördsvården komma att ej oväsentligt öka. Detta kan i sin tur inverka menligt på deras förmåga att inom en relativt snar framtid utbygga den slutna barnbördsvården i den utsträckning, som är önskvärd.

Därtill kommer, att det föreslagna avgiftssystemet medför betydande olägenheter vid debiteringen av avgifter. Olika avgifter å skilda sjukhusavdelningar medför alltid en del extra besvär, vilket ytterligare förstärkes däri genom, att statsbidraget och den lägre vårdavgiften skulle avse en tid av allenast tio dagar. Det skulle alltså kunna inträffa, att för en barnaföderska, som intagits å barnbördsavdelning, avgiften under väntetiden utgår med den

vid lasarettet vanliga t. ex. 2 kr. per dag, under 10 dagar efter förlossningen utgör den 1 kr. och för därefter följande tid åter 2 kr. per dag.

Enklast och ur landstingssynpunkt mest tillfredsställande vore, om legosängsavgiften å barnbördsavdelningen finge utgå med samma belopp, som å lasarettet eller sjukstugan i övrigt, dock högst 2 kronor per dag. Därigenom skulle så gott som samtliga landsting undgå besväret med de olika avgifterna. Att en dylik avgift ur den vårdsökandes synpunkt är överkomlig har vitsordats i flera av de yttranden, som avgivits i ärendet, och bestyrkes som nämnts av den stora tillströmningen till de redan förefintliga barnbördsavdelningarna, trots deras i regel väsentligt högre avgifter. Efter den ökning av moderskapshjälpen, som föreslagits årets riksdag, synas möjligheterna för barnaföderskan att själv gälda den blygsamma avgiften om högst 2 kronor per dag bliva väsentligt större.

Som villkor för statsbidrag till driften av ovannämnda barnbördsanstalter har uppställts, »att en för vederbörande landstingsområde eller stad, som ej deltager i landsting, uppgjord plan beträffande förlossningsvården blivit av medicinalstyrelsen godkänd och att anstalten eller väntehemmet i fråga ingår som ett led i nämnda plan». Emellertid måste det ställa sig synnerligen vanskligt att på en gång uppgöra en dylik hela landstingsområdet omfattande plan. Allt för många ovissa moment ingå härvidlag. Man vet ej, hur nativiteten kommer att gestalta sig i framtiden. Ej heller kan man förutse, hur de olika vårdformerna, den öppna och den slutna, komma att utvecklas i förhållande till varandra. Det är möjligt, att den starka tillströmningen till anstalterna kommer att minska, sedan fri barnmorskevård i hemmen genomförts och moderskapsunderstödet väsentligt ökats. Här måste man tydligen gå försiktigt till väga och pröva sig fram, så att icke en överorganisation av anstaltsplatser blir följd och man får göra samma dyrköpta erfarenhet som vid epidemisjukvårdens ordnande. Man synes därför böra avstå från kravet, att en hela landstingsområdet omfattande plan — vilken ofta nog kan verka avskräckande på grund av de stora ekonomiska uppoffringar, som äro förbundna med ett realiserande av densamma — ovillkorligen skall föreligga, när statsbidrag sökes för en anstalt. Det synes vara tillräckligt, att plan för ett mindre område då företes eller att det kan visas, att den anstalt, för vilken driftbidrag sökes, under alla förhållanden är behöflig.

Den ur landstingssynpunkt mest vägande anmärkningen mot vad i propositionen föreslagits hänför sig dock till frågan om statsbidrag till inrättande av barnbördsanstalter. Härutinnan föreslog befolkningskommissionen, att landsting, respektive städer utanför landsting skulle erhålla bidrag ifråga om barnbördshus och -avdelningar om 2,500—1,250 kronor per plats samt ifråga om förlossningshem och -rum med 1,000 kronor per plats, dock i samtliga fall med högst halva kostnaden. Förslaget, att staten skulle på detta sätt underlätta för landstingen att anskaffa de behöfliga vårdplatserna, hälsades med tillfredsställelse från landstingshåll. Det ansågs nödvändigt med hänsyn till de många nya uppgifter, som i rask takt ålagts landstingen, att sta-

ten lämnade dylikt bidrag, om det erforderliga antalet anstaltsplatser för barnsbörd skulle kunna anskaffas inom rimlig tid. I propositionen har emellertid Kungl. Maj:t ställt sig tveksam mot statliga byggnadsbidrag över huvud till hithörande anstalter men dock ansett sig böra förorda, att dylika bidrag skulle kunna utgå efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall. Även bidragsbeloppet skulle i viss mån bli beroende av Kungl. Maj:ts beslut. Någon *rätt* till statsbidrag skulle sålunda ej föreligga.

Den principiellt nya inställning, Kungl. Maj:t intagit till denna bidragsfråga, synes ägnad att medföra allvarliga olägenheter. När landstingen skola uppgöra sina planer för barnbördsvården, kunna de tydligen icke beräkna de ekonomiska konsekvenserna, ty dessa bli beroende av Kungl. Maj:ts beslut beträffande varje särskild anstalt. För en del dylika kunna måhända byggnadsbidrag erhållas, för andra ej, trots att de uppfylla samma krav i vårdhänseende. Denna ovisshet kan icke vara ägnad att stimulera till någon livligare byggnadsverksamhet på förevarande område, helst som ju sjukhuslagen icke gör anstaltsvård vid barnsbörd till någon obligatorisk landstingsuppgift. Det förtjänar i detta sammanhang erinras, att flera landsting låtit anstå med anordnande av planerade barnbördsanstalter, i avvaktan på statsmakternas ställningstagande till frågan om byggnadsbidragen. Detta osäkerhetstillstånd skulle vid bifall till det föreliggande förslaget bliva bestående för framtiden, och konsekvenserna torde nog i stort sett bli desamma, nämligen att utbyggandet av den slutna vården kommer att försenas. Det är dock framför allt ökat antal vårdplatser, som behöves. Ty, som det nu är, kan allenast en mindre del av barnaföderskorna med hänsyn till rådande platsbrist förlösas å anstalt. Åtgärderna att förbilliga den slutna barnbördsvården få sålunda ej den avsedda räckvidden, om man icke samtidigt sörjer för att platstillgången något så när svarar mot efterfrågan.

Det synes sålunda vara en oeftergivlig fordran för att de föreslagna åtgärderna för barnbördsvårdens förbättrande skola medföra åsyftat resultat, att landstingens (städernas utanför landsting) *rätt* att erhålla statligt byggnadsbidrag till barnbördsanstalterna blir klart fastslagen. Bidragsbeloppen kunna lämpligen i huvudsak bliva de av befolkningskommissionen förordade, dock synes det motiverat, att bidragen till barnbördshus och barnbördsavdelningar något höjas och att de retroaktiva bidragen få utgå efter samma grunder och med samma belopp som de övriga.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att riksdagen måtte besluta,

att statsbidrag skall utgå till driften av barnbördshus och barnbördsavdelning vid lasarett och sjukstuga, under förutsättning att vårdavgiften är högst 2 kronor per dag å allmänsal,

att för erhållande av statsbidrag till driften av förlossningsanstalt (väntheim) skall fordras, att denna ingår i en av medicinalstyrelsen godkänd, landstingsområdet eller del därav

omfattande plan för barnbördsvårdens ordnande eller att anstalten under alla förhållanden kan anses behöfvlig,

samt att landstingen (städerna utanför landsting) skola erhålla *rätt* till statsbidrag till inrättande av barnbördsanstalter enligt i huvudsak de av befolkningskommissionen förordade grunderna.

Stockholm den 9 februari 1937 .

Gustaf Andersson

i Rasjön.

Erik Fast.
